

Vypořádání meziresortního připomínkového řízení**k návrhu nařízení vlády o zvýšení částek životního minima a existenčního minima**

Připomínkové místo	Obsah zásadní připomínky	Vypořádání
Rada seniorů ČR	1) Navrhovanou indexaci částek životního a existenčního minima po šesti letech účinnosti zákona č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu Rada seniorů ČR vítá. Permanentní pokles reálné kupní síly částek životního a existenčního minima zásadním způsobem znehodnocuje funkčnost českého sociálního systému, který je na těchto indikátorech nastaven. V této souvislosti si dovoluujeme upozornit na chybné nastavení mechanismu valorizace, tj. § 9 předmětného zákona, která by měla být každoroční, tedy automatická. Rada seniorů ČR oceňuje plné vykompenzování růstu spotřebitelských cen od posledního navýšení částek, které ale nevrací nastavení obou normativů na původní hodnoty z doby přijetí zákona č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, tj. na hodnoty z 1. ledna 2007. Předchozí valorizace částek provedená k 1. lednu 2012 totiž byla o 4 procentní body podhodnocená. Index růstu spotřebitelských cen ČSÚ za říjen 2006 až září 2011 tehdy vzrostl nikoliv o 9 procentních bodů, jak činilo navýšení, ale o procentních bodů 13. Rada seniorů ČR tehdy upozornila na valorizaci zcela nedostatečnou a požadovala plnohodnotné navýšení částek až do výše inflace!	Vysvětleno - nelze řešit změnou nařízení vlády Změna nastavení mechanismu valorizace v § 9 zákona č. 110/2016 Sb., o životním a existenčním minimu je nad rámec návrhu a nelze jí vypořádat v souvislosti s návrhem nařízení vlády. Ke zvýšení částek životního a existenčního minima v pravidelném termínu od 1. ledna 2012 došlo dle zákonem stanovené valorizační podmínky. Částky životního a existenčního minima byly zvýšeny podle skutečného růstu příslušného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem v rozhodném období od října 2006 do září 2011, který činil 9,0 %. Jako příslušný index spotřebitelských cen, který zahrnuje náklady na výživu a na ostatní základní osobní potřeby, byl použit celkový index spotřebitelských cen bez nákladů na bydlení, vody, energie, paliva (životní minimum ani existenční minimum od 1. ledna 2007 nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení, protože ochrana a pomoc v oblasti bydlení pro jednotlivce a rodiny s nízkými příjmy je řešena samostatně v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení – viz důvodovou zprávu). Příslušný index byl vypočten Českým statistickým úřadem a zaslán MPSV.

	2) S ohledem na tato fakta požaduje Rada seniorů ČR návrat ke každoroční automatické indexaci částek životního a existenčního minima dle původní dikce zákona. Za tím účelem požadujeme úpravu § 9 zákona č.110/2006 Sb., v platném znění. 3) Rada seniorů ČR upozorňuje též na zastaralost výpočtu spotřebních košů základních životních potřeb definovaných spotřebních skupin populace, které jsou po 11 letech účinnosti zákona o životním a existenčním minimu zcela jiné. Rada seniorů ČR požaduje spotřební koše aktualizovat na současnou úroveň spotřeby (aktualizace položkového a váhového systému)	Vysvětleno - nelze řešit nařízením vlády. Příslušné změny by bylo možné provést pouze novelizací zákona č. 110/2016 Sb., o životním a existenčním minimu. Nařízením vlády lze pouze valorizovat částky životního a existenčního minima o index, jehož výpočet je daný zákonem a který dle ČSÚ činí 11,1 %.

Ministerstvo financí	Ministerstvo financí vyslovuje s předkládaným materiálem zásadní nesouhlas. Považujeme za nežádoucí v současné době zvyšovat sociální dávky ani rozšiřovat okruh potenciálních příjemců. Současná situace na trhu práce jednoznačně volá po vyšší participaci. Mzdy a platy v posledních letech výrazně rostou a zajištění příjmu domácností by mělo být realizováno zapojením se do pracovního procesu vzhledem k tomu, že počet volných pracovních míst převyšuje počet nezaměstnaných. Zvyšování sociálních dávek a snižování motivace k práci je v současné době načasováno zcela nevhodně, a to jak z ekonomického, tak sociálního hlediska.	Vysvětleno Jedná se o zásadní nepochopení institutu životního a existenčního minima, které není dávkou. Tyto částky vyjadřují minimální hranici příjmů, která by měla občanům České republiky zajistit výživu a ostatní základní osobní potřeby (kromě nákladů souvisejících s bydlením), v případě existenčního minima navíc pouze na úrovni přežití. Částky životního a existenčního minima mají být valorizovány nařízením vlády podle zákonem stanovených podmínek tak, aby byla zachována jejich reálná hodnota. Reálná hodnota částek životního a existenčního minima se od poslední valorizace snížila o 11,1 %. Navržené nařízení vlády o valorizaci částek tedy nelze chápat jako zvyšování životního a existenčního minima, ale jako zachování jejich reálné hodnoty stanovené odborníky. Tento návrh nařízení vlády nijak nemění dávkový systém, ani základní požadavky na žadatele o dávky. Navržené zvýšení životního minima pouze valorizuje veškeré částky vázané na tento institut tak, aby byl reflektován cenový vývoj v ČR, ale reálně je nijak nezvyšuje oproti jejich původní úrovni. Nutnost valorizace plyne i z Listiny základních práv a svobod, kde je v článku 30 jasně stanoveno, že každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Argument MF o snižování motivace k práci není nijak podpořen výzkumem, podle kterého ve skutečnosti dochází k opaku. Důvodem je vliv životního minima na nezabavitelné minimum v případě exekučních srážek, kdy

	Zásadní připomínky: 1. Z předkládaného materiálu vyplývá, že valorizační podmínka byla naplněna již od 1.1.2015. V případě valorizace od 1.1.2019 by mělo dojít dle platného valorizačního mechanismu ke zvýšení částek životního a existenčního minima o 11,1 %. Jedná se výrazně skokové navýšení, které zatíží výdajovou stránku státního rozpočtu. Dle příslušného zákona může dojít ke zvýšení těchto částek životního a existenčního minima pouze k 1.1. příslušného roku, tzn. s ohledem na fáze rozpočtového procesu a promítnutí dopadů do návrhu státního rozpočtu, až od roku 2020. Pro rok 2019 nejsou finanční prostředky na pokrytí zvýšených výdajů rozpočtově zajištěny.	propad reálné hodnoty životního minima vede k růstu práce na černo. To je dále rozvedeno ve vypořádání připomínky MF v bodě 5. Je také nutné konstatovat, že zhruba dvě třetiny valorizací životního minima ovlivněných příjemců tvoří lidé, kteří nemohou vůbec pracovat, či nemohou pracovat na plný úvazek (důchodci, matky samoživitelky a zdravotně postižení). Neakceptováno. Připomínka MF je svou logikou nekonzistentní. I v případě, že nedojde k valorizaci od 1. ledna 2019, tak bude valorizační mechanismus nadále v chodu, což znamená, že valorizační index bude od 1. ledna 2020 činit dle odhadu MPSV cca 13,3 %, další rok ještě více atd. Nevalorizovat životní a existenční minimum z důvodu obav o skokové zvýšení způsobí, že příští rok by bylo zvýšení ještě vyšší. V souvislosti s navrhovanou úpravou částek životního minima je možné v roce 2019 předpokládat zvýšené výdaje na sociální dávky v rozsahu cca 454 mil. Kč, z toho na dávky pomoci v hmotné nouzi 359 mil. Kč a na dávky státní sociální podpory 95 mil. Kč – viz důvodovou zprávu. Částka alokovaná v návrhu rozpočtu 2019 po zohlednění pozitivního vývoje výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2018 je dostatečná k pokrytí zvýšených výdajů. Rozpočtové dopady budou zabezpečeny v rámci rozpočtu dávkových systémů v kapitole 313-MPSV.

	2. Zvýšení částek životního a existenčního minima bude znamenat zvýšené administrativní nároky na úřady práce, zvýší se i okruh klientů úřadů práce. 3. Z předkládaného materiálu není zřejmé, jakým způsobem zvýšení částek životního a existenčního minima ovlivní ostatní sociální dávky. Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina. Životní a existenční minimum je využíváno také v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích (u přídatku na dítě a porodného). V případě dávek pěstounské péče tvoří i základ pro výpočet jejich výše. Zvýšení životního a existenčního minima zvýší některé sociální dávky a rozšíří okruh příjemců těchto dávek. Považujeme za důležité nezvyšovat životní minimum izolovaně, ale kombinovat je s úpravou sociálních dávek vázaných na příjem domácnosti.	ROZPOR, MF na připomínce trvá. Neakceptováno. Připomínka je mimo kompetenci MF. Úřady práce spadají pod MPSV a k návrhu nařízení vlády o zvýšení částek životního a existenčního minima neměly v rámci vnitřního připomínkového řízení žádnou připomínkou adresující obavu o zvýšení administrativních nároků. ROZPOR, MF na připomínce trvá. Částečně akceptováno. Do důvodové zprávy byl doplněn finanční dopad na jednotlivé sociální dávky (viz vypořádání připomínek Úřadu vlády). Návrh nařízení vlády uchovává reálnou hodnotu všech navázaných částek, což je základním účelem životního a existenčního minima. Tento návrh nijak nemění dávkový systém, ani základní požadavky na žadatele o dávky. Navržené zvýšení životního minima pouze valorizuje veškeré částky vázané na tento institut tak, aby byl reflektován cenový vývoj v ČR, ale reálně je nijak nezvyšuje. Nutnost valorizace plyne i z Listiny základních práv a svobod, kde je v článku 30 jasně stanoveno, že každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Konstrukce žádné nepojistné sociální dávky nebude v souvislosti se zvýšením částek životního a existenčního minima nijak změněna a ani to není čistě v tomto kontextu žádoucí. Vazba daných nástrojů sociální politiky (určení hranice nároku dle výše příjmu, či určení výše dávek) na

	4. Životní a existenční minimum je veličina, která má vliv na okruh příjemců (systém státní sociální podpory), popř. na výši dávky (v rámci zákona o pomoci v hmotné nouzi a v pěstounské péči). Vliv životního a existenčního minima však nelze takto zužovat a je nutno si v této souvislosti uvědomit, že v uplynulém období byly výrazně navýšeny dávky v sociálním systému, které zlepšují sociální situaci nízkopříjmových i jiných osob. Jedná se zejména o tyto oblasti: • Pravidelné zvyšování minimální mzdy • Pravidelná vysoká valorizace důchodů k 1.1. běžného roku s posílením základní výměry tzn. solidární složky důchodu • V nemocenském systému zavedení dvou nových dávek – otcovská poporodní péči, pečovatelská dovolená a posílení nemocenských dávek při dlouhodobé nemoci • Zvýšení příspěvku na péči o 10% • Zvýšení přídavku na dítě o 300 Kč • Umožnění zrychleného (tj. ve vyšší výši) čerpání rodičovského příspěvku • Zvýšení příspěvku na mobilitu pro zdravotně postižené občany. • Zvýšení dávek pěstounské péče.	částky životního a existenčního minima je cílená. Účelem je jejich automatická valorizace a zachování funkčnosti. Argumentace MF o nutnosti úpravy sociálních dávek vázaných na příjem domácnosti je proto zcela v rozporu s účelem jejich současného nastavení. ROZPOR, MF na připomínce trvá. Neakceptováno. Viz úvodní vysvětlení o principu institutu životního a existenčního minima. Návrh nařízení vlády uchovává reálnou hodnotu všech navázaných částek, což je základním účelem životního a existenčního minima. V případě valorizace životního a existenčního minima o pokles jejich reálné hodnoty dokonce musí být tento institut zúžen na svůj účel, který vychází z příslušných zákonů. Návrhem nařízení vlády nelze měnit konstrukci žádného zákona. Upozorňujeme, že mezi dávky v sociálním systému, které zlepšují sociální situaci nízkopříjmových i jiných osob, nepatří minimální mzda. ROZPOR, MF na připomínce trvá.

	5. Další využití životního minima je např. v soudní praxi pro stanovení alimentálních povinností, či v případě exekucí pro nezabavitelné částky. V případě exekuce dlužník pobírá zmíněné nezabavitelné minimum, což je částka, která závisí jednak na životním minimu jednotlivce, tak na jeho normativních nákladech na bydlení. V tomto případě zvýšení částek životního a existenčního minima může zkomplikovat situaci dlužníků (mezi kterými je např. 40 tis. důchodců, či matky samoživitelky), protože zvýšením životního minima se zvýší i nezabavitelné minimum, dlužník nebude moci splácet, resp. bude splácet delší dobu a zaplatí proto více. Z těchto důvodů požadujeme, aby nová úprava zákona č. 110/2006 Sb., byla provázána i se systémem exekucí.	Neakceptováno. Argumentace MF nijak nezohledňuje současnou úroveň poznání v oblasti problematiky exekucí. Vzhledem k tomu, že výrazný reálný pokles částky životního minima nedokáže pokrývat základní životní potřeby (bez nákladů na bydlení), které jsou o 11,1 % vyšší než současná úroveň životního minima, tak ponechání podhodnocené nezabavitelné částky vede k dalšímu zadlužování osob v exekuci. To co MF předkládá jako výhodu (dřívější splacení) ve skutečnosti vede k dluhové spirále, ze které je téměř nemožné se dostat. Navíc tato argumentace postrádá jakýkoliv základní sociální rozměr a je v rozporu s článkem 30 Listiny základních práv a svobod. Je nutné také vzít v potaz, že osobě v exekuci jsou od určitého příjmu zabaveny všechny další příjmy (výpočet vychází ze životního minima a normativních nákladů na bydlení). Pracující navíc ztrácí s vyššími příjmy nárok na některé sociální dávky, vypočítávané dle příjmů před exekucemi. Takže reálně se snižuje částka, která jim zůstane. Lidé jsou tlačeni k tomu mít nižší oficiální příjmy nebo pracovat zcela na černo. To ukazuje i odborný výzkum (např. Median, VÚPSV). Legalizace příjmů také vede ke zvýšení objemu odváděných daní a sociálního pojištění. Takto argumentovalo i Ministerstvo spravedlnosti ČR v souvislosti s návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

	6. Vzhledem k tomu, že zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, nabyt účinnosti 1. 1. 2007, domníváme se, že by bylo vhodné vyhodnotit zásadní změny ve struktuře, konstrukci a podmínkách úprav životního minima a provést v tomto smyslu jeho úpravu. Považujeme za nutné posoudit vhodnost složení spotřebního koše z hlediska osob, které se ocitají na úrovni životního a existenčního minima, např. výživové dávky byly naposled stanoveny v roce 1990.	(insolvenční zákon). Jestliže by bylo dlužníku ponecháno z jeho čistých měsíčních příjmů více než doposud, tak by byla podpořena motivace dlužníka dosahovat pravidelného legálního příjmu, neboť s jeho rostoucí výší by poměrně rostla i částka, která by byla dlužníku z jeho mzdy ponechána. Současně by se motivace ke zvyšování příjmů pozitivně promítla do míry uspokojení věřitelů, kterým by byla v oddlužení nadále určena převážná část takto získaných finančních prostředků. ROZPOR, MF na připomínce trvá. Vysvětleno - nelze řešit změnou nařízení vlády Tato připomínka MF je nad rámec návrhu a nelze ji vypořádat v souvislosti s návrhem nařízení vlády. Příslušné změny by bylo možné provést pouze novelizací zákona č. 110/2016 Sb., o životním a existenčním minimu. Nařízením vlády lze pouze valorizovat částky životního a existenčního minima o index, jehož výpočet je daný zákonem a který dle ČSÚ činí 11,1 %. Upozorňujeme také na to, že základní částky na výživu byly od roku 1990 již aktualizovány. Naposledy v souvislosti s vyčleněním nákladů souvisejících s bydlením a se zavedením existenčního minima od 1. ledna 2007. Navíc je nutné konstatovat, že změna věcné náplně a konstrukce životního a existenčního minima by dle výsledků předchozích studií VÚPSV nijak nesnížila tyto částky oproti tomuto návrhu nařízení vlády a mohla by je dokonce ještě více zvýšit. Argumentace MF v bodě 6 je proto v logickém rozporu se všemi předchozími argumenty MF, které usilují o nezvyšování částek životního a existenčního minima.

	7. Návrh postrádá zrušovací ustanovení, kterým by bylo zrušeno nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima, upravující tuto oblast doposud. Je v zájmu právní jistoty, aby byl právní předpis, podle kterého se nebude postupovat, zrušen.	Vysvětleno Podle § 9 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb. za podmínek uvedených v tomto ustanovení částky životního minima stanovené v § 2 a § 3 odst. 2 a 3 a částku existenčního minima stanovenou v § 5 odst. 1 může vláda zvýšit nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna. Pro zachování právní jistoty uživatelů této úpravy, a z důvodu jejich možnosti jednoduchým způsobem dohledat, jaká právní úprava platila ve kterém období, MPSV zvolilo koncepci, podle které se předchozí nařízení (v tomto případě nařízení vlády č. 409/2011 Sb.) novým nařízením neruší. Stejnou koncepci MPSV zastává i u každoročně vydávaných nařízení vlády, kterými se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení. MF s vysvětlením souhlasí.

Úřad vlády ČR – Vedoucí Úřadu vlády	V odůvodnění návrhu (IV.) na str. 4 jsou uvedeny odhady vyšších výdajů na sociální dávky v rozsahu 454 mil. Kč, z toho na dávky hmotné nouze 359 mil. Kč a na dávky státní sociální podpory 95 mil. Kč. Žádáme, aby byly tyto dodatečné finanční dopady podrobně rozepsány, tj. kolik lze očekávat navýšení u které sociální dávky. Např. zvýšení životního minima bude mít dopad i na celkový objem přídavků na děti. Bylo by tedy vhodné uvést alespoň odhad, u kolika lidí (domácností) by uvažované navýšení životního minima mohlo vést k tomu, že by nově pobírali přídávky na děti (se současným růstem mezd pochopitelně část lidí překročí, často nepatrně, hranici, kdy již není na přídávky na děti nárok). Stejným způsobem by bylo vhodné to detailněji popsat i u ostatních sociálních dávek.	Akceptováno. Text odůvodnění byl doplněn takto: Vyšší výdaje na nepojistných sociálních dávkách z titulu navýšení částek životního a existenčního minima v celkové výši 454 mil. Kč v ročním vyjádření se promítne do dávek státní sociální podpory (95 mil. Kč) následujícím způsobem – u přídávku na dítě se předpokládá zvýšení počtu dětí s nárokem na dávku cca o 10, 5 tisíc, u porodného se předpokládá navýšení cca o 2,8 tisíc případů, u příspěvku na bydlení je dopad vzhledem k marginálnímu počtu dotčených případů neměřitelný. V rámci dávek pomoci v hmotné nouzi se zvýšení částek životního a existenčního minima zcela promítne do příspěvku na živobytí (359 mil. Kč), který se zvýší a velmi mírně se rozšíří okruh osob s nárokem na dávku cca do 1000 oprávněných osob. Připomínkové místo s návrhem vypořádání souhlasí.